

## [SIGNALEMENT]

Dirk Roctus, *Turbulent Turkije. Europese of Aziatische tijger?*, Pelckmans, Kalmthout, 2011, 188 pp., ISBN 9789028964921

Dit boek over Turkije beantwoordt aan alle vereisten voor een kritisch essay: het is goed geïnformeerd, het blijft ondanks alle betrokkenheid van de auteur genuanceerd en is een geëngageerd pleidooi voor een complexe aanpak van een uiterst complex probleem. Roctus maakt een relevant onderscheid tussen 'objectiviteit' en 'neutraliteit'. Dit boek schetst een zo objectief mogelijk, bijna scrupuleus beeld van het oude en het moderne Turkije, maar de auteur verschuilt zich niet achter een bedrieglijke neutraliteit. Als kenner van het land en vriend van een aantal Turkse collega's kan hij uiteraard geen 'neutrale' observator zijn, maar dat belet hem niet als wetenschapper donkere bladzijden uit de

geschiedenis en onmiskenbaar zwakke aspecten van de huidige politiek ondubbelzinnig ter sprake te brengen.

Om dit op een geloofwaardige manier te kunnen doen, moest hij beginnen met een historisch overzicht van de wording van het moderne Turkije, de relatief kleine reststaat van het vroegere Ottomaanse imperium. Deze drastische beperking tot een overwegend islamitische bevolking – hij spreekt van 99% – drukt onvermijdelijk haar stempel op de verhouding tussen de meerderheid en de minderheden, die wezenlijk moet verschillen van de benadering van de diversiteit in de Ottomaanse veelvolkerenstaat. Indien, volgens zijn definitie, Turken *“mensen zijn die Turks spreken, moslim zijn, in Turkije geboren zijn of via hun ouders een band met dat land hebben”* kan dit niet anders dan een impact hebben op de omgang met medeburgers die geen moslims zijn (voornamelijk christenen en joden) of een andere taal spreken en tot een andere cultuur behoren, zoals bijvoorbeeld de Koerden.

Daarom behandelt hij in het tweede deel de pijnlijke kwestie van de door de regering en de meeste Turken als lasterverhaal bestempelde Armeense genocide van 1915, de om vele redenen bijzonder moeilijke relatie met de Griekse burens, de harde en lange strijd van de Koerden voor erkenning en autonomie en de nog steeds niet opgeloste verdeling van Cyprus. Al deze problemen werpen hun schaduw op de frustrerend langzame besprekingen rond de erkenning van Turkije als volwaardig lid van de Europese Unie. Moet Turkije zichzelf eerst omvormen tot een democratisch land waar de diversiteit het nog steeds dominante en autoritaire jacobijnse model heeft vervangen en waar een scheiding van moskee en staat naar westers model werd ingevoerd vóór het tot de EU kan worden toegelaten of kunnen we verwachten dat deze ontwikkelingen het voorspelbare gevolg van de opname zullen zijn?

Dirk Rochtus plaatst deze hamvraag niet alleen in een historisch perspectief, maar slaagt erin de ingewikkelde verhouding tussen de realpolitieke doeleinden van deze (economisch gesproken) nieuwe *“tijgerstaat”* en ons Weberiaanse ideaalbeeld van een postmoderne pluralistische en open maatschappij met een begrijpelijke analyse te verklaren. Vooral de hoofdstukken over het delicate partnerschap met Israël, de dreiging die van een autonome Koerdische deelstaat in Noord-Irak kan uitgaan, de nog steeds moreel belaste omgang met Armenië en de *“Groot-Turkse”* ambities in de Turks of Turkmeens sprekende vroegere Sovjetstaten zijn voor een niet gespecialiseerd lezer verhelderend en werpen een ander licht op de iets te eenvoudige vraag, of het hedendaagse Turkije nu *“Europees of Aziatisch”* is. De auteur dringt weliswaar zijn persoonlijke mening hierover niet op, maar uit dit boek wordt mijns inziens duidelijk dat het hier niet om een keuze kan gaan tussen zwart of wit, maar om een fascinerende en uiterst moeilijk te realiseren hybride vorm van symbiose die daarom ook onze geruststellende zekerheden over internationale politiek en samenwerking in vraag dreigt te stellen.

Omdat Dirk Rochtus ook een kenner is van de ingewikkelde vaderlandse politiek wordt de situatie in Turkije af en toe uitdrukkelijk of impliciet vergeleken met de communautaire problematiek in België, bijvoorbeeld wanneer hij schrijft: *“Het decentraliseren van de staat helpt de democratie niet vooruit wanneer de bureaucratische en semi-autoritaire bestuurscultuur van de centralistische staat zou gedupliceerd of gereproduceerd worden op regionaal vlak. Meer autonomie moet ook meer democratie inhouden.”* Mijn enige maar ernstige aanmerking op dit vlot geschreven essay is het feit dat het woord *“vrouw”* er slechts één keer in voorkomt (p. 179 dus helemaal aan het einde), alsof er niet meer over de status en de rol van de vrouw in de Turkse samenleving te zeggen viel.

[Ludo Abicht]

---